

Juli 2007

34/07

Orientering fra formanden.....	3
Kontingent.....	4
Referat fra IPTP's ordinære generalforsamling	4
Årsberetning	6
Årsregnskab.....	8
Seminarer og kurser	9
4. Millon seminar	9
Forskningsseminar	11
Introduktionskursus i brugen af MCMI III	12
Certificeringskursus i MCMI III	13
Introduktionskursus i NEO-PI-R.....	14
Introduktionskursus i SCID-II.....	15
Nyt kursus om Personlighedsforstyrrelser og Personlighedsteori	16
Seminar dage om dobbeltbelastede misbrugere.....	16
Referat fra seminar med Lorna Benjamin.....	21
Boganmeldelse	25
Kalender	27
Kontaktpersoner/bestyrelse	28

**IPTP, Smedehus
Zealand Region Psychiatry Roskilde
10-16 Smedegade, DK 4000 Roskilde, Denmark
Tlf (+45) 4732 7775 – e-mail rfdm@ra.dk – www.iptp.dk**

Orientering fra formanden

Bestyrelsen samledes igen i år i 2 dage på Klitgården ved Skagen, hvor vi drøftede uddannelsesaktiviteter og fremtidige arrangementer i Institutet. Den vigtigste beslutning var at gennemføre et regelret uddannelsesprogram om personlighedsforstyrrelser rettet ind efter kravene for Dansk Psykologforenings specialistuddannelse samt yngre lægers uddannelsesbehov for mere specialiseret viden på dette område. Vi håber at kunne samle et godt undervisningsteam af førende danske forskere og klinikere og sammensætte et uddannelsesprogram, som vil tiltrække både psykologer og læger. Det er tanken, at disse uddannelsesprogrammer på længere sigt skal være et fast tilbud i IPTP-regi. Undervisningen skal være forskningsbaseret og således tilbyde et up-to-date indblik i, hvad der rører sig på området, og hvilken viden vi har i dag. Kurset tilrettelægges af overlæge Bo Jensen Hou, lektor, psykolog, ph.d. Birgit Bork Mathiesen samt psykolog, ph.d.-studerende Sebastian Simonsen. (Se omtale andet steds i bladet). Første kursus afholdes 9.-11. april 2008.

På seminaret blev det endvidere drøftet, hvordan bestyrelsen gennem publikationer fortsat kan styrke fokus på personlighedsforstyrrelsesområdet. I nærværende semester fik bestyrelsen optaget en artikel i Ugeskrift for læger (Simonsen E, Haahr U, Kjølbye M, Sørensen P. Personlighedsforstyrrelser. Ugeskr Læger 2007; 169: 2002-5). Vi planlægger en artikel om assessment og en om borderline.

Årets første semester bød på mange arrangementer: to arrangementer om personlighed og alkoholmisbrug under ledelse af Per Nielsen (se referat), arrangement med Lorna Benjamin (se referat) samt med Glen O. Gabbard. Der er ikke referat fra arrangementet med Glen O. Gabbard. Arrangementet blev afholdt på Hotel Prindsen i Roskilde og ud over en teoretisk gennemgang af den nyeste forskning vedrørende body-mind interaktionen og neurobiologiske forhold ved borderline indgik to supervisioner. Arrangementet var meget vellykket, og Glen Gabbard har indvilliget i at komme igen næste forår, den 16.-17. april, også på Hotel Prindsen.

I det kommende semester har vi færre arrangementer. Den 31. august afholdes det 4. Millonseminar, som bliver et heldagsmøde med Jeffrey J. Magnavita (se annoncering). Den 12. oktober får vi besøg af professor Sigmund Karterud og overlæge, forskningsstipendiat Theresa Wilberg, der vil gennemgå empirisk baseret prototypebeskrivelser af personlighedsforstyrrelser (se annoncering).

Næste semester vil også byde på kurser i MCMI, NEO-PI-R og SCID, som har været velbesøgte. Ønskes en bred opdatering i den seneste forskning, vil jeg anbefale ISSPD-kongressen i Haag. På Instituttets hjemmeside (www.iptp.dk) er der link til kongressen.

Glem ikke, at der er udkommet et internetbaseret uddannelsesprogram (WPA/ISSPD Educational Program on Personality Disorders) – link til programmet på WPA's hjemmeside på www.iptp.dk.

Til slut vil jeg ønske alle en rigtig glædelig sommerferie, og vi ser frem til at se jer igen ved de kommende arrangementer.

Erik Simonsen

Kontingent

En del har endnu ikke betalt medlemskontingent for 2007. Årskontingentet på 300,00 kr. bedes betalt snarest. Ved betaling via netbank bedes du tydeligt angive navn og evt. medlemsnummer. Registreringsnummeret i Danske Bank er 1551, kontonummer 0004639677.

Opmærksomheden henledes på, at man er medlem som *privatperson*, hvorfor kontingent ikke betales/opkræves via EAN-nummer.

Dorit Mortensen

Referat fra IPTP's ordinære generalforsamling

Instituttets generalforsamling blev afholdt den 12. april 2007 i Smedehus, Psykiatrien Roskilde. De fremmødte var medlemmer af bestyrelsen.

Ad 1: Valg af dirigent og referent

Dirigent Erik Simonsen, Dorit Mortensen referent.

Ad 2: Godkendelse af dagsorden

Indkaldelse til generalforsamling udsendt i Newsletter nr. 33/07 og dermed rettidigt i henhold til vedtægterne. Dagsorden blev godkendt.

Ad 3: Bestyrelsens beretning

2006 har været et travlt år med mange arrangementer: tre seminarer, foruden det årlige Millon-seminar og introduktions- og certificeringskurser i MCMI-III samt nu også introduktionskurser i hhv. NEO-PI-R og SCID-II. Se i øvrigt formandens årsberetning på de efterfølgende sider.

Ad 4: Kassereren fremlægger revideret regnskab til godkendelse

Regnskab godkendes uden kommentarer.

Ad 5: Fastlæggelse af arbejdsopgaver for det kommende år

Bestyrelsen vil igen i maj samles til bestyrelsesseminar, hvor årets aktiviteter vil blive planlagt.

Ad 6: Behandling af indkomne forslag

Der var ingen forslag.

Ad 7: Fastlæggelse af budget og kontingent

Kontingentet på 300 kr. om året fastholdes.

Ad 8: Valg af bestyrelse samt suppleanter

Suppleant Per Nielsen var på valg og genvælges.

Ad 9: Valg af to revisorer

Nuværende fortsætter.

Ad 10: Valg af medlemmer til faste udvalg

Der er ingen faste udvalg.

Ad 11: Eventuelt

Der var intet til eventuelt.

Dorit Mortensen

Årsberetning

Bestyrelsen konstituerede sig i det forløbne år med Erik Simonsen som formand, Morten Kjølbye som næstformand, Ulrik Haahr som sekretær og kasserer, Sebastian Simonsen som redaktør af Newsletter. Der har været afholdt i 2 bestyrelsesmøder, hhv. den 19. april, 7. september 2006. Ved årsskiftet havde Institutet knapt 300 medlemmer.

Millonseminar

Det 3. Millonseminar blev afholdt på Amtssygehuset Fjorden med ca. 30 deltagere. Gæsteforelæser var den belgiske psykolog Gina Rossi fra Vrije Universitet, Faculty of Psychology and Educational Sciences, der har skrevet ph.d. om MCMI. Hun gennemgik sine faktoranalytiske studier af MCMI og undersøgelser af skalaernes interne validitet. Der var stor tilfredshed med at få belyst den kliniske værdi af MCMI-testen ved en ”neutral” udenlandsk forsker, efter at vi året forinden havde hørt en af Millons nære medarbejdere, Seth Grossman fortælle om sine erfaringer. Millonseminaret er et godt samlingspunkt for de, der aktivt forsker i MCMI-testen, men også for klinikere, som ikke på anden vis udveksler erfaringer med andre om brugen af testen. Ved seminaret var der også indlæg af klinisk psykolog Jacob Hansen, der har anvendt MCMI-testen på Hovedpineklinikken i Glostrup og fra ph.d.-studerende Faezeh Zand om MCMI anvendt til vurdering af afghanske flygtninge samt Erik Simonsen, der i sit indlæg havde fokus på de aktuelle forskningsfoci på testens validitet.

Seminar om attachment

Niels Peter Rygaard og Birgit Bork Mathiesen gennemførte en konference om ”Attachment, Loss and Personality Development”, afholdt i FUHU’s konferencecenter i Fiolstræde. Seminaret var meget vellykket. Der var indlæg fra udenlandske foredragsholdere og forskere fra Institut for Psykologi ved Københavns Universitet. Institutet vil også fremover have fokus på teorier om attachment, således som vi bl.a. tidligere har haft seminarer med Peter Fonagy and Anthony Bateman.

Seminar om DBT (dialektisk baseret terapi) og MBT (mentaliseringbaseret terapi) af borderline patienter

I samarbejde med Klinik for Personlighedsforstyrrelser, Psykiatrisk Hospital i Århus afholdt IPTP et 2-dages symposium med den hollandske psykolog Wies van den Bosch og den engelske psykiater og psykoanalytiker Anthony Bateman. Seminaret var arrangeret af Morten Kjølbye og Sebastian Simonsen. Formålet var at få en diskussion og dialog i gang mellem DBP og psykoanalytisk orienteret behandling (mentaliseringsterapi) begge effektive i behandlingen af borderli-

ne patienter. Arrangementet var vigtigt, både i forhold til at forstå hovedingredienserne i de nævnte terapiformer, men også i bestræbelserne på at bygge bro mellem forskellige terapiretninger.

Workshop med Patricia Coughlin Della Selva

Patricia Coughlin Della Selvas indfaldsvinkel til korttidsterapi har vundet stor indflydelse i Danmark, og der er etableret faste supervisionsgrupper. Birgit Bork Mathiesen arrangerede en heldagsworkshop under temaet patologiske sorgtilstande, hvorunder Patricia Coughlin gennem brug af sine caseeksempler illustrerede sin teknik i den intensive dynamiske korttidsterapi. I 2007 vil der i Århus i august måned være større international kongres om korttidsterapi.

Introduktionskurser i MCMI, NEO-PI-R og SCID-II

Instituttet ser det som sin opgave at tilrettelægge kurser i anvendelse af diagnostiske instrumenter. I efteråret 2006 gennemførte vi kurser i MCMI, NEO-PI-R og SCID-II under ledelse af hhv. Erik Simonsen (MCMI og NEO-PI-R), afdelingslæge Charlotte Freund og psykolog Rikke Bøje (SCID-II). Disse kurser vil være faste IPTP-kurser de kommende år, eventuelt suppleret med kurser i nye instrumenter som eksempelvis DAPP.

WPA

Sektionen for personlighedsforstyrrelser under WPA har nu udgivet sit undervisningsprogram på nettet: WPA/ISSPD Educational Program on Personality Disorders, www.wpanet.org eller klik ind på IPTS's hjemmeside www.iptp.dk, hvor der er direkte link til programmet. Undervisningsprogrammet er redigeret af Erik Simonsen, Elsa Ronningstam og Ted Millon, og det kan downloades gratis. Det er tanken, at programmet skal anvendes i studiekredse. Det er opdelt i tre moduler: Programmet omhandler et generelt modul, en gennemgang af de enkelte personlighedsforstyrrelser (modul II) samt et modul 35 vignetter fra den "virkelige" verden. Det er tanken, at programmet skal opdateres ca. hver 4. år.

Erik Simonsen

Årsregnskab

Resultatopgørelse 2006

Indtægter	kr.	Udgifter	kr.
Medlemskontingent	61.958	Kontorhold	26.461
Forlag	210	Sekretærservice	36.000
Royalty	4.278	Formandens rådighedsbeløb	38.685
MCMI-kurser/seminar	70.925	Newsletter	22.816
Introkurser (SCID, NeoPiR)	53.200	Annoncering	7.805
Seminarer	318.321	MCMI-kurser/workshop	58.032
Renter	1.014	Introkurser (SCID, NeoPIR)	23.281
Ekstraordinær indtægt*	7.180	Seminarer	281.621
		Bestyrelsesmøder etc.	46.361
		Deltagelse i kongresser, andre	9.516
		Repræsentation	300
		Gebyrer bank, giro	601
I alt	517.085	I alt	551.479
		Periodens resultat	-34.393

* Dækning af udgift til sprogrevison ifm WPA/ISSPD Educational Program on Personality Disorders, jf. regnskab 2005

Balance pr. 31.12.2006

Aktiver	kr.	Passiver	kr.
Giro, foreningskonto	316.214	Egenkapital	316.214
Balance	316.214	Balance	316.214

Ulrik Helt Haahr
kasserer

Dorit Mortensen
sekretær

Regnskabet for 2006 er revideret og fundet i overensstemmelse med kassebog.
Bank- og girobeholdninger er fundet til stede.

Anne Dahl
Revisor

Frank Hansen
Revisor

Dato: 12.04.07

Seminarer og kurser

For de følgende seminarer og kurser gælder samme tilmeldings- og betalings-procedure:

Tilmelding til Dorit Mortensen på e-mail rfdm@ra.dk; i nogle tilfælde via hjemmesiden www.iptp.dk, telefonisk: 4732 7775 eller 2628 2916.

Kursusafgift **betales inden** seminaret/kurset på IPTP's konto i Danske Bank: 1551-0004639677 med angivelse af navn og arrangement. **Tilmelding er bindende, når betaling foreligger.**

4. Millon seminar

Workshop med klinisk psykolog Jeffrey J. Magnavita, Ph.d.

Jeffrey J. Magnavita er psykolog og familieterapeut. Han har modtaget flere æresbevisninger for sin forskning i korttidsdynamisk psykoterapi af personlighedsforstyrrelser. Han har skrevet flere bøger, bl.a. *Handbook of Personality Disorders: Theory and Practice*; *Restructuring Personality Disorders: A short-term dynamic approach* og *Relational Therapy of Personality Disorder* og har været med til at grundlægge Connecticut Center for Short-Term Psychotherapy.

Program

Enhancing Treatment Planning using the MCMI in Clinical Practice

This half-day symposium will provide a forum to explore the use of the MCMI in clinical practice with particular emphasis on treatment of patients with personality dysfunction and complex clinical syndromes, which emerge from these personality configurations. Utilizing the results of the MCMI and psychodiagnostic interview clinicians will learn how to develop a holonic perspective of the complex interrelationships among personality traits/patterns, psychodynamics, and relational dysfunction. Videotapes of psychotherapy sessions will be utilized to demonstrate the congruence between the results of the MCMI and the unfolding of the personality patterns and clinical syndromes during the clinical process. Participants will be encouraged to interact and discuss case material which will be used to provide a common experience with which to ex-

plore the efficacy of the MCMI. The use of the MCMI in couples' psychotherapy will also be explored as a way of dealing with resistance and enhancing awareness and self-other understanding.

The Relevance of Theory in the Treatment of Personality Dysfunction: Toward the Unification of Psychotherapy and Clinical Science

This half-day symposium will explore the relevance of theory in the treatment of personality dysfunction. Although some leaders in the field have eschewed theory and emphasized technical eclecticism, theoretical advances have led us to many common factors and processes with which to guide us. A unified theoretical model which will help organize the vast amount of clinical and historical data that is processed in the clinical situation will then be presented. The field of psychotherapy has evolved through various stages over the first 100 years of modern clinical science. With developments in neuroscience, attachment theory, affective science, and developmental psychopathology to name a few, the field is poised to enter a less "tribal" more "unified" phase where findings from neuroscience and psychotherapy outcome will provide insight into the unifying principles common to all psychotherapy. In this symposium participants will explore this emerging wave in psychotherapy and clinical science. Recent and past theoretical developments will be reviewed and videotape of an initial psychotherapy session will be utilized to serve as a point of discussion of a unified model and implications for clinical science and practice.

- Tid:** Fredag den 31. august 2007 kl. 9.00-16.00
Sted: Psykiatrien Roskilde, Store mødelokale, Aktivitetshuset 1. sal, Smedegade 10-16, Roskilde
Kursusafgift: 1.000 kr. for medlemmer af IPTP, 1.200 kr. for ikke-medlemmer. Obs. frokost er ikke inkluderet

Tilmelding senest 10. august 2007 til Dorit Mortensen, rfdm@ra.dk.

Forskningsseminar

Forskningsenheden, Psykiatrien Roskilde, afholder flere årlige forskningsseminarer for ansatte i Region Sjælland. Instituttets medlemmer tilbydes at deltage i seminar med **professor, overlæge Sigmund Karterud**, Oslo Universitet og forskningsstipendiat, **overlæge Theresa Wilberg** om:

Personlighedsforstyrrelser som prototyper og med fokus på borderline, dependent, undvigende og tvangspræget personlighedsforstyrrelse

Tid: Fredag den 12. oktober 2007 kl. 9.00-17.00
Sted: Psykiatrien Roskilde, Store mødelokale, Aktivitetshuset, 1. sal, Psykiatrien Roskilde, Smedegade 14, Roskilde
Mødeleder: Forskningslektor, forskningsoverlæge Erik Simonsen

Program:

kl. 09.00 Sigmund Karterud: Er personlighedsforstyrrelser sygdomme eller prototyper?
kl. 10.00 Sigmund Karterud: Borderline PF
kl. 11.00 Theresa Wilberg: Dependent PF
kl. 12.00 Frokostpause
kl. 13.00 Theresa Wilberg: Undvigende PF
kl. 14.00 Theresa Wilberg: Tvangspræget PF
kl. 15.00 Theresa Willberg: PF NOS
kl. 16.00 Sigmund Karterud: En ”hybrid” model for DSM-V akse-II

Deltagerafgift: 800 kr. for medlemmer af IPTP, 1.000 kr. for ikke-medlemmer. Obs. frokost er ikke inkluderet

Deltagerantal: max. 40

Tilmelding senest 24. september 2007 til Dorit Mortensen på rfdm@ra.dk.

Introduktionskursus i brugen af MCMI III (Millon Clinical Multiaxial Inventory III)

MCMI III er oversat til dansk, og der foreligger en dansk manual. Dansk Psykologisk Forlag står for udgivelsen. Der er udgivet et håndscoringsprogram, men forlaget lancerer formentlig i august en web-baseret og pc-baseret scoring af testen.

Kurset henvender sig til kliniske psykologer og psykiatere, der ønsker at anvende spørgeskemaet MCMI som personlighedstest som led i en diagnostisk evaluering.

Tid: Tirsdag den 13. november 2007, kl. 9.00-15.30
Sted: Psykiatrien Roskilde, Store mødelokale, Aktivitetshuset, 1. sal, Smedegade 10-16, Roskilde
Underviser: Forskningslektor, forskningsoverlæge Erik Simonsen

Program:

- Kort gennemgang af personlighedsforstyrrelser
- Kort introduktion til Millons teorier og publikationer
- Introduktion til spørgeskemametoden og alternativer til MCMI
- MCMI III's konstruktion, administration og anvendelsesmuligheder
- Fortolkning af MCMI III profiler

Kursusafgift: 1.400 kr. for medlemmer af IPTP, 1.600 kr. for ikke-medlemmer

Deltagerantal: Max. 20

Tilmelding senest 19. oktober 2007 til Dorit Mortensen, rfdm@ra.dk.

Certificeringskursus i MCMI III

Kurset henvender sig kun til kursister, der tidligere har deltaget i introduktionskursus i MCMI III

Opfølgings-/certificeringskursuset vil indeholde en valgfri mulighed for at få testet sin viden om prøven og sine evner til at lave en fortolkning af profiler. Det er en god idé før kurset at repetere noterne fra det første kursus.

- Mål:** At sætte deltagerne i stand til at lave fortolkninger af MCMI-profiler med særlig opmærksomhed på mulige fejlkilder i testen og i undersøgelsessituationen.
- Metode:** Workshop hvor hver deltager medbringer to profiler inkl. spørgeskema. Disse diskuteres parvist; analyserne fremlægges i plenum. Generelle problemstillinger diskuteres i fællesskab. Profilerne bedes fremsendt til underviseren en uge inden kurset.
- Prøve:** Dagen afsluttes med en prøve, der tester baggrundsviden om testen. Er resultatet af prøverne (fortolkning af profiler og MC) tilfredsstillende, tilsendes deltagerne efterfølgende et certifikat.
- Tid:** Torsdag den 8. november og fredag den 9. november 2007, begge dage kl. 9.00-15.30
- Sted:** Store mødelokale, Aktivitetshuset, 1. sal, Psykiatrien Roskilde, Smedegade 10-16, Roskilde
- Underviser:** Forskningslektor, forskningsoverlæge Erik Simonsen
- Deltagerantal:** Max. 8
- Kursusafgift:** 2.800 kr. for medlemmer af IPTP, 3.200 kr. for ikke-medlemmer

Tilmelding senest 19. oktober 2007 til Dorit Mortensen, rfdm@ra.dk.

Introduktionskursus i NEO-PI-R

NEO-PI-R er sammen med MCMI-III og MMPI blandt de hyppigst anvendte spørgeskemaer til klinisk brug. NEO-PI-R beskriver 5 grundlæggende faktorer: Neuroticisme, ekstroversion, omgængelighed, åbenhed og samvittighedsfuldhed samt en række underliggende facetter. NEO-PI-R står knapt så stærkt i relation til en traditionel klassifikation af personlighedsforstyrrelser som fx MCMI-III, men har sin styrke i beskrivelsen af patientens ressourcer, stærke og svage sider. Testen er videnskabeligt velunderbygget og er valideret i flere transkulturelle studier. Den er hyppigt anvendt i forskningsprojekter, men har også vist sig at være et nyttigt instrument til brug for en almindelig psykologisk testning eller ved psykiatriske speciallægeerklæringer.

Program:

- Gennemgang af testens konstruktion og administration
- Kliniske anvendelsesmuligheder
- Gennemgang af eksempel på anvendelse i forskningsprojekt
- Gennemgang af en række sygehistorier, hvor testen har været anvendt som led i en klinisk udredning

Testen er udgivet af Dansk Psykologisk Forlag, og der foreligger en manual, som det forventes, at deltagerne har anskaffet sig inden kurset.

Tid: Tirsdag den 23. oktober 2007 kl. 9.00-15.30

Sted: Psykiatrien Roskilde, Store mødelokale, Aktivitetshuset, 1. sal, Smedegade 10-16, Roskilde

Underviser: Forskningslektor, forskningsoverlæge Erik Simonsen

Kursusafgift: 1.800 kr. for medlemmer af IPTP, 2.000 kr. for ikke-medlemmer

Deltagerantal: max. 20

Tilmelding senest 5. oktober 2007 til Dorit Mortensen, rfdm@ra.dk.

Introduktionskursus i SCID-II

SCID-II er et semistruktureret interview, der giver mulighed for at foretage en præcis diagnostisk vurdering af personlighedsforstyrrelserne, som de er defineret i det amerikanske diagnosesystem, DSM.

SCID-II kan anvendes som supplement til et almindeligt klinisk interview til at be- eller afkræfte en, eller flere diagnoser. Det kan endvidere anvendes suppleret med et spørgeskema bestående af de diagnostiske kriterier for alle personlighedsforstyrrelserne, hvorefter særligt ”ja”-besvareelserne danner baggrund for det efterfølgende interview, hvilket giver grundlag for et grundigt diagnostisk interview. Endelig kan det være en hjælp til at skærpe almindelig klinisk interviewteknik.

SCID-II findes i dansk oversættelse og udgives af Syddansk Universitetsforlag. SCID-II er et instrument, der egner sig til både forskning og den kliniske hverdag. Internationalt er der således publiceret flere artikler, hvor der er demonstreret test-retest og interraterreliabilitet. I dansk sammenhæng bruges instrumentet i flere igangværende forskningsprojekter.

Det forudsættes, at kursisten selv anskaffer sig SCID-II interviewhæftet inden kursusstart. Dette kan ske ved henvendelse på e-mail Press@forlag.ou.dk, www.universitypress.dk.

Tid: Fredag den 16. november 2007, kl. 9.00-16.00

Sted: Psykiatrisk hospital i Århus

Undervisere: Afdelingslæge Charlotte Freund og psykolog Rikke Bøye

Kursusafgift: 1.800 kr. for medlemmer af IPTP, 2.000 kr. for ikke-medlemmer

Deltagerantal: max. 20

Tilmelding senest 19. oktober 2007 til Dorit Mortensen på rfdm@ra.dk.

Nyt kursus om Personlighedsforstyrrelser og Personlighedsteori

Den 9.-11. april 2008 vil der blive afholdt et intensivt kursus om personlighedsforstyrrelser og personlighedsteori. 3 hele kursusdage, 18 timer i alt. Kurset vil blive afholdt på "Fjorden" i Roskilde.

Kurset er målrettet psykologer i gang med specialistuddannelse, og der vil blive søgt om godkendelse af kurset hos Dansk Psykologforening. Herudover er målgruppen speciallæger i psykiatri samt yngre læger under specialisering i psykiatri.

Kurset vil søge at give deltagerne en sammenhængende viden om personlighedsforstyrrelser og psykopatologi i et udviklingspsykologisk perspektiv. Der vil blive undervist i biologiske, psykologiske og sociale forholds betydning for personlighedsdannelse og patologi. Grænseområder (differentialdiagnostik) til alvorligere psykopatologiske tilstande medinddrages. (Se i øvrigt Specialistuddannelser pkt. 10.4 ved Dansk Psykolog Forening 2005).

I næste nummer af Newsletter vil det færdige program foreligge med en mere detaljeret beskrivelse af kursets faglige indhold, liste over anbefalet litteratur, lærerstab, pris, tilmelding osv. Hold også øje med hjemmesiden.

Kurset tilrettelægges af lektor, cand.psych., ph.d. Birgit Bork Mathiesen, overlæge Bo Jensen Hou og cand.psych., ph.d.-studerende Sebastian Simonsen.

Bo Jensen Hou

Seminardage om dobbeltbelastede misbrugere

I et samarbejde mellem IPTP og behandlingshjemmet Ringgården i Middelfart blev der i vinterens/forårets løb afholdt 3 seminardage, hvor der blev stillet skarpt på personlighedsforstyrrelser, som er den hyppigste form for psykisk comorbiditet hos misbrugere af alkohol og stoffer.

Forløbet startede den 18. januar 2007 med en dansk *state of the art*-dag. Specialeansvarlig overlæge Morten Kjølbye, leder af Klinik for Personlighedsforstyr-

relser, Psykiatrisk Hospital, Risskov, satte fokus på personlighedsforstyrrelser og deres betydning for misbrugsområdet. Psykolog Per Nielsen, fagchef ved behandlingshjemmet Ringgården, fortsatte om afhængighed og personlighedsforstyrrelse – teori og metode omsat til døgnbehandling. Psykolog Steen Guldager, konsulent i Fredericia Misbrugscenter, talte om erfaringer med screening af stofmisbrugere ved hjælp af MCMI. Psykolog, ph.d. Morten Hesse, forsker ved Center for Rusmiddelforskning, gennemgik resultater af undersøgelse af misbrugsbehandlernes vurdering af klientens personlighed – og endelig samlede forskningsoverlæge Erik Simonsen op på dagens mange aspekter og spillede bolden videre til de to internationale seminar dage.

På disse to dage - med overskriften: *Substance abuse (alcohol and drugs) and personality disorders* - var oplægsholderne henholdsvis professor **Roel Verheul**, leder af Viersprong Institute of Studies on Personality Disorders (VISPD) i Amsterdam og associate professor **Samuel Ball**, Yale University School of Medicine. Begge har gennem de seneste 10 år markeret sig stærkt som kliniske forskere og – for Sam Balls vedkommende – behandlingsudvikler i relation til dobbeltbelastede misbrugere. Der var tale om to indholdsmæssigt mættede dage, baseret på en slide-mængde nær smertegrænsen. Det er derfor ikke muligt at referere dagene i omfattende detaljer, men jeg vil fokusere på udvalgte punkter og pointer, og i øvrigt henvise til Verheuls og Balls slides, som kan downloades via Ringgårdens hjemmeside (www.ringgarden.dk).

Roel Verheul ridsede den videnskabelige evidens på området op. Han indledte med en overbevisende dokumentation for, at comorbiditeten mellem misbrug og personlighedsforstyrrelse er et omfattende og alvorligt problem. Prævalensen for personlighedsforstyrrelse hos misbrugere ligger i forskellige undersøgelser således mellem 1/3 og 1/1, med middeltal for henholdsvis alkoholmisbrugere på 44%, kokainmisbrugere på 70% og opiatmisbrugere på 79%.

Der foreligger ikke noget klart overblik over årsagsrelationerne mellem misbrugsproblemer og personlighedsforstyrrelser. Verheul gennemgik i denne forbindelse tre hovedmodeller:

- personlighedsforstyrrelsen som årsag til misbrugsproblemer, hvor der er fokus på to forskellige ”stier” (pathways) med en vis evidens:
  - Reward sensitivity pathway (start of drinking career in some alcoholics)
  - Stress reduction pathway (late-onset, female drinkers)
- misbrugsadfærden som det primære, især motiverne til at drikke/tage stoffer (”rus-funktionen”), hvor misbrugerens behov for belønning (reward) eller lindring (relief) er centralt. Der er her stort set udelukkende tale om

hypotese generering, som endnu ikke har empirisk støtte en common factor model, hvor centrale personlighedstræk (fx impulsivitet, reduceret selv-kontrol) samt forskellige neurobiologiske faktorer (fx dysfunktion i serotonin-stofskiftet) kan være et medierende led i udviklingen af både personlighedsforstyrrelser og misbrugsproblemer. Her opereres med en prototypisk sti under betegnelsen: Behavioral disinhibition pathway (early onset)

Behandlingsmæssigt volder de dobbeltbelastede misbrugere store vanskeligheder, da misbrugsbehandling som hovedregel er indrettet på at behandle misbrug, men ikke på målrettet at behandle/tage højde for personlighedsforstyrrelser eller for den sags skyld andre psykiske sideproblemer.

De personlighedsforstyrrede misbrugere er gennemgående dårligere til at opsøge behandling, har sværere ved compliance, har langt hyppigere frafald og har en væsentlig højere recidiv-rate end misbrugere uden personlighedsforstyrrelse. Disse problemer varierer selvsagt med grad og type af forstyrrelser. Det er et problem, at misbrugsbehandling som regel er designet til én problemkategori, misbruget, og ikke til de problemer, som en samtidig personlighedsforstyrrelse frembyder.

Verheul påpegede, at et voksende antal undersøgelser viser, at en ensidig fokusering på misbruget hos dobbeltbelastede klienter giver slagside: remission af misbruget er ikke ensbetydende med remission af personlighedsforstyrrelse, idet de to problemfelter påviseligt har uafhængige forløb hos de fleste. Efter overstået misbrugsbehandling vil personlighedsforstyrrelsen og de heraf afledte symptomer og adfærdsproblemer fortsat være til stede, hvilket betyder en enorm forhøjelse af tilbagefaldsrisikoen.

Når vi ved så meget om dette dobbeltbelastningsproblem, hvorfor tager vi os så ikke af det, spørger Verheul. Han peger på, følgende hovedgrunde:

- cirkulær (tautologisk) argumentation (de personlighedsforstyrrede er svære, så dem behandler vi ikke – hvorefter udsagnet bekræfter sig selv)
- tro på klientens manglende forandringspotentiale reducerer skyldfølelse - illusion om kronicitet
- forudsigelighed = sikkerhed

Hertil føjes kortsigtet cost-benefit tænkning om dyrere behandling for de dobbeltbelastede klienter (som det jf. ovenstående tautologi ikke kan betale sig at behandle).

Verheul fremlagde heroverfor en række studier, som dokumenterer gode muligheder for at forbedre funktion og situation selv for nogle af de svært dobbeltbelastede klienter. Han understregede, at dosis ofte er et problem: behandlingen underdoseres både med hensyn til selve intensiteten og med hensyn til varigheden, og beskrev en række *stepped care* modeller, hvor klienten vil kunne følges over længere perioder med lige netop den behandlingsintensitet og den behandlingssetting, som passer til ham/hende på et givet tidspunkt i forløbet. Til forskel fra situationen aktuelt i Danmark, hvor et døgnbehandlingstilbud i visse tilfælde opfattes af opdragsgiveren (henvisende kommune) som et endepunkt i behandlingsforløbet, slår Verheul kraftigt til lyd for: "*continuation therapy or aftercare until full recovery*".

Der blev fremlagt undersøgelser af behandlingsresultater for misbrugsklienter med eksempelvis antisocial eller borderline personlighedsforstyrrelse, som viser, at disse klienter kan behandles med god effekt, hvis tilgangen er relevant og rigtig doseret.

Samuel Balls præsentation om dobbeltfokuseret skematerapi var en gennemgang med tilhørende eksempelmateriale af en behandlingstilgang til misbrugere med samtidig personlighedsforstyrrelse. Gennem en årrække har Sam Ball forsket og metodeudviklet på dette felt med udgangspunkt i blandt andet Youngs skematerapi. Ball gennemgik nogle af de hovedvanskeligheder, man kan møde som kliniker i arbejdet med dobbeltbelastede klienter, og han nævnte i flæng:

- Det er nødvendigt at kæmpe med compliance og alliance for at opnå effektiv behandling
- Interpersonel patologi genopføres i sessionen (dependens-undvigelse; overridealisering-devaluering; frygtløs-håbløs)
- Ser terapeut som repræsentant for system man ikke kan stole på
- At holde fokus på to eller flere forstyrrelser
- Fremkalder selv stressende livshændelser gennem ubehagelige eller provokerende adfærd, hvorved social support formindskes
- Potentiale for impulsiv, opmærksomhedssøgende, manipulerende, eller farlig acting-out (selv eller andre)
- Følelsesmæssig ustabilitet
- Grandiositet, egocentricitet og hensynsløshed over for andres behov

Ball påpegede, at Cluster B-forstyrrelser (især antisocial, borderline, i mindre grad narcissistisk, histrionisk) er kendt for højere frafald fra behandling, men at borderline-klienter – trods deres patologis sværhedsgrad – kan klare sig lige så godt som non-borderliners i misbrugsdøgnbehandling med psykiatrisk forstærkning. På linje hermed påpegedes, at klienter med antisocial personlighedsforstyr-

relse klarer sig langt bedre end deres dårlige rygte, forudsat behandlingen er intensiv, proaktivt adfærdsregulerende og baseret på at indgå positive terapeutiske alliancer med klienten.

Samlet set gav Ball følgende svar på spørgsmålet om, hvorfor det er vigtigt at inddrage personlighedsperspektivet i misbrugsbehandlingen:

- det muliggør forbedring af behandlingseffekten og nedsætter tidligt frafald fra behandlingen
- det forstærker den terapeutiske alliance gennem en indfølelse diskussion og forståelse af de personlighedsmæssige vanskeligheder
- det giver muligheder for bedre match af klienten til forskellige relevante behandlingsmæssige modaliteter og input

Herefter overgik Ball til en beskrivelse af den manualiserede dobbeltfokuserede behandling, som han og hans medarbejdere på forskellige centre har udviklet og afprøvet gennem adskillige år og på forskellige udsnit af populationen af dobbeltbelastede misbrugsklienter. For en mere detaljeret beskrivelse henvises til muligheden for tilgang til Balls slides fra seminaret via Ringgårdens hjemmeside, eller ved direkte henvendelse til Sam Ball med henblik på selve manualen på samuel.ball@yale.edu.

Som konkluderende bemærkninger anførte Sam Ball, at dobbeltfokuseret behandling først og fremmest skal opfattes som en forstærkning af mere traditionel misbrugsbehandling, en forstærkning der er dokumenterbart behov for hos den patologisk set mere belastede del af klientellet. Metodens succes står og falder med behandlingssystemets kompetence til at stabilisere klienternes adfærd i en grad, så de kan indgå alliance og opnå compliance på relevant niveau. Dobbeltfokuseret behandlingstilgang kræver uddannelse og træning af de implicerede personalegrupper på baggrund af en integrativ behandlingsmanual (fokus på såvel afhængighed som personlighed).

Ball anbefalede videre ud fra sine erfaringer, at misbrugsbehandlingen som helhed satser på at styrke behandleres (og personalets som helhed) baggrund for og kompetence til empatisk forståelse af personlighedstræk/symptomer som udtryk for (dysfunktionelle) strategier i klientens livstilgang i bred forstand. Dette øger muligheden for at arbejde med - ikke imod - personlighedsmønstret. Dette kræver et godt repertoire og en god timing og dosering af supportativ grænsedragning i behandlingsmiljøet, samt tilstrækkelig styrke i en personalegruppe til at kunne udsætte konfrontering af klienten indtil en bæredygtig alliance er opnået ("*validate the person; challenge the behavior*").

Og sidst – men ikke mindst: tab ikke af syne, at det oprindeligt drejede sig om behandling af misbrug ("*Don't loose addiction focus!*").

Alt i alt har dette seminar-initiativ været en – set med referentens øjne - positiv oplevelse, hvor der blev sat kompetent lys på nogle vanskelige og i vid udstrækning upåagtede problemstillinger. Vi er i Danmark øjensynligt ikke alene om dette neglect-problem, men har efterhånden mindre og mindre at have den generelle tøven over for disse comorbiditets-problemers manifestationer både set fra misbrugsområdet og fra psykiatrien.

Tak til IPTP og Erik Simonsen for et godt samarbejde om at få dette initiativ gennemført.

Per Nielsen

Referat fra seminar med Lorna Benjamin

Somatiske analogier og psykopatologi

På kursets anden dag diskuterer LB analogier mellem somatisk og psykisk sygdom. Hun gennemgår den analogi, som hun finder mest udbredt, tanken om psykopatologi som udtryk for mangler, deficit. Hun belægger dette ved at henvise til forskningen vedrørende neurotransmittere, dopamin og serotonin som udtryk for en opfattelse af psykopatologi som en medfødt kemisk ubalance som interfererer med normal hjernefunktion. I behandlingen regner man med, at psykofarmaka korrigerer denne ubalance. Hun kritiserer denne model og anfører som eksempel, at de forskellige neurotransmittere ikke er så specifikke for bestemte former for psykopatologi, som det har været beskrevet, samt de mange non-respondere ved psykofarmakologisk behandling. Som alternativ anvender hun analogien autoimmune sygdomme. Ved disse tilstande forveksler kroppen selv og fremmed og skelner ikke klart mellem harmløse og skadelige fremmede agenter. Hun ser i psykopatologiske tilstande de samme forvekslinger og uklarheder. Personen forveksler, hvad der er godt og skadeligt for vedkommende selv og har vanskeligt ved at skelne klart mellem selv og omverden. Et eksempel er det selvmodsigende i ikke at kunne acceptere selv at have det godt.

Tilknytning og forskellige former for imitation

LB taler om personlighedsforstyrrelser ud fra et udgangspunkt i forstyrrede tilknytningsfunktioner (attachment).

Hun arbejder med forskellige slags "copy processes", hvormed de interpersonelle positioner fra nøglepersoner i opvæksten overtages af personen. Hun regner med tre slags imitation:

1) *identifikation*: Indtag samme interpersonelle position som nøglepersonen. Eksempel: Nøglepersonen var dominerende, personen er nu selv ofte dominerende

2) *rekapitulation*: Fortsæt i den interpersonelle rolle personen havde over for nøglepersonen. Eksempel: Nøglepersonen var dominerende og personen underkastede sig, hvilket vedkommende fortsætter med at gøre i sine vigtige forhold

3) *introjektion*: Forhold dig til dig selv som nøglepersonen forholdt sig til dig. Eksempel: Nøglepersonen var meget kontrollerende, personen er nu meget kontrollerende over for sig selv og sin egen adfærd.

LB ser baggrunden for disse processer i et ønske om at opnå eller opretholde kærligheden fra nøglepersonen. Det medfører fortsat loyalitet over for de regler og værdier, som nøglepersonen repræsenterede, også selvom disse i nutiden er uhensigtsmæssige for personen. I denne forstand opfatter LB de psykopatologiske oplevelser og adfærdsformer som en "kærlighedsgave". Dette betyder, at et nødvendigt led i personens udvikling væk fra psykopatologi bliver at give afkald på oplevelsen af nærhed og kærlighed i forhold til vigtige nøglepersoner. I psykoterapi bliver personens modstand mod at give afkald en vanskelighed for behandlingen, og det er vigtigt at være klar over dette og hjælpe personen med dette tab.

LB gennemgår sine modeller baseret i interpersonelle relationer. Adfærdsmodellen hedder Structural Analysis of Social Behavior (SASB). Den beskriver interpersonel adfærd over tre dimensioner: venlig-uevenlig, bestemme over-lade sig bestemme over, samt nærhed (enmeshment) - distance (emancipation). Det viser sig, at de interpersonelle adfærdsformer fordeler sig systematisk cirkulært over disse dimensioner (cirkumplekse modeller). De tre dimensioner repræsenteres på to cirkler. Den første cirkel omfatter adfærd, som typisk ses hos den overordnede part (læreren, lægen, psykoterapeuten, forælderen), mens den anden cirkel omfatter adfærd, som typisk ses hos modparten (eleven, patienten, klienten, barnet). Hver cirkel omfatter en venlig og en uevenlig side. I den ene ende afbildes nærhed (enmeshment) og i den anden afstand (emancipation).

På den første cirkel består nærheden i at bestemme over den anden, mens afstanden består i et give den anden fri, give den anden lov til selv at styre. Som tilsvarende, komplementære neutrale positioner på den anden cirkel ses at gøre hvad der bliver sagt (enmeshment) og være uafhængig (emancipation).

Kombinationen af nærhed og venlighed er den venlige dominans. Kombinationen af afstand og venlighed er den ikke-dirigerende opmærksomhed og lytten. Disse to positioner indtages ofte i et eller andet blandingsforhold af psykoterapeuter. Som komplementære positioner til disse to venlige positioner ses at søge og modtage hjælp (venlig enmeshment) og åbne op og fortælle (venlig emancipation).

På den negative halvdel ses på første cirkel at kritisere og bebrejde (uvenlig enmeshment) med den komplementære position på den anden cirkel i surmulen og modstand. Endvidere ses på den første cirkel at ignorere (uvenlig emancipation) med den komplementære position på den anden cirkel at holde afstand, afvise (wall-off).

LB har endvidere opstillet en tredje cirkel som en kopi af første cirkel, men som beskriver personens adfærd over for sig selv. LB har anvendt modellen i forskellige versioner med forskellig detaljeringsgrad. Hun har endvidere opstillet modeller for de affekter og tankemønstre, der kan være tilknyttet positionerne på de interpersonelle cirkler.

LB arbejder med disse modeller på en måde, som også kan anvendes til kompleks beskrivelse med flere samtidige koder. Voldtægt vil for eksempel ofte rumme både angreb og kontrol og kan også involvere kærlig tilnærmelse og give den anden fri. Hun anvender også disse begreber til at beskrive double-bind-fænomenet.

Personlighedsforstyrrelser og SASB

LB har i sin bog, *Interpersonal Diagnosis and Treatment of Personality Disorders* systematisk beskrevet de forskellige personlighedsforstyrrelser (PD) defineret efter DSM-systemet og demonstreret, hvorledes SASB-modellen kan bruges til at forstå DSM-kriterierne, lige som hun foreslår hvilke forskellige "copy processes", der har været tale om i patientens familie ved de forskellige PD. I bogen gennemgår hun endvidere, hvorledes forståelsen af den interpersonelle basis for hver PD kan anvendes til relevant psykoterapeutisk behandling.

LB har udviklet SASB som et observationskodningssystem, men der findes også en spørgeskemaudgave, *Intrex*, hvor der på skift spørges til personens relation til forskellige vigtige andre. I erkendelse af at menneskelig adfærd er variabel og må ses både som udtryk for træk (trait) og aktuelle tilstand (state), anvender hun ofte to udgaver af det samme spørgeskema, hvor hun beder personen besvare spørgeskemaet, både når det er bedst og når det er værst.

LB har en omfattende publikationsliste. Hun har skrevet mange artikler og bogkapitler, samt ovennævnte bog og en senere bog, *Interpersonal Reconstructive Therapy*, hvor hun gennemgår, hvorledes hendes approach kan anvendes til behandlings af de vanskeligste tilfælde af psykopatologi, 'nonresponders'.

Vurdering af kurset

Også på andendagen imponerer Lorna B både med sine kliniske færdigheder, sin kreativitet på det teoretiske område og med sin optagethed af empiri og interesse i at til at underkaste sine teorier empirisk afprøvning. Det er imponerende at se LB i videopræsentationer af patientinterviews. Hun kan med ganske små virkemidler få patienterne til at klarlægge oplevelser og opnå erkendelser på deres egne betingelser, samtidig med at hun anvender sine teoretiske modeller. Hun forstår og gør det forståeligt for patienterne, at symptomer har vigtige funktioner. Hun kan opnå en så god kontakt med patienterne, at patienter villigt accepterer diagnoser, som har et negativt præg (eksempelvis i en case med en patient med narcissistisk personlighedsforstyrrelse). Hun anvender en blanding af på den ene side accepterende "Rogers-agtig" indlevelse og accept og på den anden side mere styrende interaktionsformer, hvor hun fortolker, foreslår synspunkter og anvender paradoksal intervention. En vigtig pointe for hende er, at man ikke udiskrimineret skal spejle alle patientens opfattelser, men skal skelne mellem psykopatologiske (røde) og sunde (grønne) opfattelser og oplevelser. Hendes strategi vil her ofte være at reformulere, spejle røde oplevelser for at containe dem og gå videre (i dybden) med de grønne, sunde.

Der var ret få deltagere på kurset, hvilket betød at vi fik en god kontakt med LB, men man må beklage, at så få havde grebet muligheden for her at møde en af giganterne i nutidig psykiatri.

Litteratur

Benjamin, L.S. (1996). *Interpersonal Diagnosis and Treatment of Personality Disorders*, 2nd ed. New York: Guilford.

Benjamin, L.S. (2003). *Interpersonal Reconstructive Therapy*, New York: Guilford.

Cand. psych., ph.d. Jan Ivanouw

Boganmeldelse

Dimensional Models of Personality Disorders – Refining the Research Agenda for DSM-V

Redigeret af Thomas A. Widiger, Erik Simonsen, Paul J. Sirovatka og Darrel A. Reiger, American Psychiatric Association, 2006

Baggrunden for denne monografi er, at man om få år vil revidere det ene af de to anerkendte psykiatriske diagnosesystemer, nemlig det amerikanske DSM-system.

I forbindelse med den 5. revision af DSM (2011) har det amerikanske psykiatriske selskab (APA) i samarbejde med verdens sundhedsorganisation (WHO) og det amerikanske nationale sundhedsinstitut (NIH) besluttet at afholde en serie af konferencer med det formål at vurdere den videnskabelige status af viden i forhold til psykiatrisk klassifikation og på baggrund heraf komme med anbefalinger til fremtidig forskning.

Ud fra ønsket om med tiden at kunne integrere diagnosesystemerne har man planlagt konferencenserien sådan, at der til hver konference er to formænd: en amerikaner og en fra ”resten af verden”. Inden for området personlighedsforstyrrelser valgte man amerikaneren *Thomas Widiger* og Instituttets formand *Erik Simonsen*.

Monografien samler de indlæg og kommentarer, der udgjorde substansen ved konferencen for personlighedsforstyrrelser, der blev afholdt i Arlington, Virginia i perioden 1.-3. december 2004. Monografien rummer otte hovedartikler af fremtrædende forskere, der opsummerer den aktuelle status for introduktionen af en dimensional model i DSM. Derudover kommenteres hver enkelt artikel af andre ledende forskere, og der afsluttes med en samlet resumerende artikel, der udpeger centrale fremtidige forskningsområder.

Det gunstige udgangspunkt for en dimensional model er en bred enighed om, at de 11 personlighedsforstyrrelser kan beskrives ud fra fire såkaldte højere-ordens-faktorer. Enigheden hører dog op, når det drejer sig om, hvordan disse faktorer skal specificeres på et lavere niveau. Et af diskussionspunkterne er, om det skal være muligt at inddrage helt normale personlighedstræk i klassifikationssystemet, fx samvittighedsfuldhed forstået som noget andet end tvangspræg. Absolut brugbart, vil nogle sikkert hævde, andre vil måske med Foucault i hånden pege på, at dette blot er endnu et eksempel på, hvordan systemverdenens net bli-

ver stadig mere finmasket. Men den dimensionale tankegang rummer ikke blot mulighed for at gøre det normale patologisk. Den modsatte tanke kan jo også tænkes. *Robert Krueger* skriver om kontinuitet mellem akse I (syndromlidelserne) og akse II (personlighedsforstyrrelserne). Han argumenterer for, at overgangen mellem normalitet og patologi ikke blot er glidende, når det gælder personlighed, men at det samme gælder for de etablerede syndromer som fx depression, angst og skizofreni. Således giver det ifølge Krueger hverken teoretisk eller empirisk mening at tale om patologiske træk som vedvarende med dårlig prognose, og tilstande som fx angst som ustabile og med god prognose. Som et eksempel på dette nævner han generaliseret angst som en stabil tilstand, der kan være særdeles vanskelig at behandle. Krueger er således talsmand for en sammentænkning af akserne, fx ud fra de basale dimensioner internalisering og eksternalisering. Efter en årrække med tilbøjelighed til at splitte diagnoserne mere og mere op er der altså nu kræfter, der kæmper for en mere samlet forståelse af såvel det normale og det patologiske som personligheden og sygdomstilstanden. Således opfattes specialisering i denne sammenhæng ikke udelukkende som en øget differentiering, men også som integration.

Hvis DSM-V skal benytte dimensionale diagnosticering, hvordan skal dette så i praksis foregå? Dette spørgsmål tages op af *Timothy Trull*. Dimensionale modeller kan give en mere dækkende og præcis beskrivelse, hvad enten disse matcher personligheden i forhold til narrative prototyper, personlighedstræk eller psykologiske processer. Den helt centrale problemstilling, som aktuelt sløres i det kategoriale system, knytter sig til vurderingen af, hvornår noget personligheds-mæssigt er dysfunktionelt. Det dimensionale system står her med et cirkularitetsproblem, hvis det alene baserer vurderingen på en eller flere statistiske afvigelser. Derfor diskuterer forskerne aktuelt, hvordan man konkret kan koble personlighedsbeskrivelsen sammen med en selvstændig vurdering af dysfunktion. Trull opsummerer de forskellige forslag, der aktuelt er i spil, men spørgsmålet er, om denne vurdering overhovedet kan operationaliseres. *Drew Westens* kommentar er, at trækpsykologiens mange adjektiver har meget lidt at gøre med de domæner, som de fleste klinikere tænker i, fx tilknytning, tanke- og motivationsprocesser m.m.. Han mener i stedet, at det er afgørende, at et dimensionalt klassifikationssystem fungerer i overensstemmelse med de kliniske teorier om personlighed og psykopatologi.

Denne tankegang synes også at have fået en vis næring af, at man de seneste år har introduceret begrebet klinisk brugbarhed i forhold til diagnostiske systemer. *Roel Verheul* skriver, at klinisk brugbarhed bl.a. indebærer, at diagnoserne er meningsfyldt knyttet til ætiologi og prognose, og at de er relativt enkle at anvende og kommunikere med og om. Vigtigst er dog, at diagnoserne giver klinikerne

mest mulig vejledning, når der skal træffes kliniske beslutninger. Det er netop i denne sammenhæng, man ofte hører, at hovedargumentet for et kategorialt system er, at kliniske beslutninger pr. definition er kategoriale: Skal patienten i behandling eller ej? Her er det en vigtig pointe, at det omvendt gælder, at de fleste kliniske beslutninger, når patienten først er taget i behandling, er dimensionale, fx omfanget af forskellige typer af terapeutisk støtte, behandling osv. I forlængelse af dette ligger også spørgsmålet om, hvorvidt bestemte terapeutiske retninger skal matches med bestemte personlighedstræk, idet en introvert person fx forventes at klare sig bedre i terapiretninger, hvor terapeuten er mere aktiv. Spørgsmålet er fortsat utilstrækkeligt empirisk belyst, men figurerer selvfølgelig som et punkt på dagsordenen for fremtidens forskning.

Jeg ser denne bog som relevant for alle klinikere, der har interesse for personlighedsteori og diagnosticering. Det kræver ikke stor forskningsmæssig viden eller interesse at læse den. Den er gennemgående velskrevet og kan uden problemer læses i etaper. Den er i høj grad solidarisk i forhold til alle de klinikere, som i årenes løb har revet sig i håret over ikke at kunne få patienternes problemer til at passe med de diagnostiske kasser. Omvendt vil bogen også kunne udfordre varetænkningen hos dem, der har fundet sig til rette med forståelsen i det aktuelle diagnosesystem. Du skal med andre ord læse denne bog, hvis du har brug for at få lidt perspektiv på personligheden som diagnostisk fænomen, både som det fremstår i dag, og som det vil tage sig ud i fremtiden.

Sebastian Simonsen

Kalender

Xth International ISSPD Congress, 19-22 September 2007, The Hague, The Netherlands - www.isspdcongress2007.nl

XIV WPA World Congress of Psychiatry, Prague, Czech Republic, 19-25 September, 2008 – www.wpanet.org

Kontaktpersoner/bestyrelse

Forskningslektor, forskningsoverlæge Erik Simonsen (formand for bestyrelsen)
Region Sjælland, Psykiatrien Roskilde, Smedegade 10-16, 4000 Roskilde
E-mail rfes@ra.dk, tlf. 4732 7775, fax 4632 0241

Specialeansvarlig overlæge i psykoterapi Morten Kjølbye (næstformand)
Klinik for Personlighedsforstyrrelser, Psykiatrisk Hospital, Skovagervej 2,
8240 Risskov
E-mail mkj@psykiatri.aaa.dk, tlf. 7789 2761, fax 7789 2799

Speciallæge i psykiatri Ulrik Haahr
Region Sjælland, Psykiatrien Roskilde, Smedegade 10-16, 4000 Roskilde
E-mail ulrik.haahr@mail.dk, tlf. 3322 4252

Cand.psych., ph.d. Birgit Bork Mathiesen
Universitetsklinikken, Landemærket 9, 1119 København K
E-mail Birgit.Bork.Mathiesen@psy.ku.dk, tlf. 3532 4900

Overlæge Per Sørensen
Specialiseret Enhed, Amager Hospital, Digevej 110, 2300 København S
E-mail per.soerensen@dadlnet.dk

Psykolog Sebastian Simonsen (ansv. Newsletter og hjemmeside)
Region Sjælland, Psykiatrien Roskilde, Smedegade 10-16, 4000 Roskilde
E-mail rfss@ra.dk, tlf. 4732 7778, fax 4632 0241

Cand.psych., ph.d. Per Nielsen
Ringgården, Afdeling for forskning og formidling, Strandvejen 1,
5500 Middelfart
E-mail per@ringgaarden.dk, tlf. 6441 2505, fax 6441 5981

Overlæge Bo Jensen Hou, Nobisvej 46, 3460 Birkerød
E-mail bo.hou@dadlnet.dk

Sekretær Dorit Mortensen
Region Sjælland, Psykiatrien Roskilde, Smedehus, Smedegade 10-16, 4000
Roskilde
E-mail rfdm@ra.dk, tlf. 4732 7775 el. 2628 2916, fax 4632 0241